

Arvutikuritegevus: tuleviku karistusõigus

Erkki Hirsnik

Riigikohtu kriminaalkolleegiumi nõunik

Kuivõrd arvutikuritegevus ei ole varavastane kuritegevus, on tervitatav karistusõiguse revisjoniga (revisjon) tehtud muudatus, mille kohaselt karistusseadustiku (KarS) §-s 218 enam küberkuritegudele ei viidata.

Ülekriminaliseerimise vältimiseks on arvutisüsteemile juurdepääsu hankimine karistatav vaid juhul, kui arvutisüsteem on kaitsevahendiga kaitstud; kaitsevahendiks saab pidada vaid vahendit, mis pakub reaalselt kaitset (ülilihtsad salasõnad seda ei paku).

KarS § 217 järgi pole karistatav see, kui nn insaider (nt töötaja) hangib oma kasutajakonto kaudu endale juurdepääsu sellisele kontole, millele ta tegelikult juurdepääsu saada ei tohiks.

Mobiiltelefonivargus kujutab endast üldjuhul küberkuritegu KarS § 206 mõttes.

Pärast revisjoniga tehtud muudatusi on KarS § 216¹ järgi arvutiprogrammidega seoses karistatav vaid spetsiaalsete "häkkerriistadega" (nn pahavara ja nuhkvara) tehtavad toimingud; muude programmide valdamine jms ei ole enam karistatav.

Positiivne on asjaolu, et revisjoniga tunnistatakse kehtetuks KarS § 208 (nuhkvara, pahavara ja arvutiviiruse levitamine): esiteks on see norm sõnastatud mitmeti mõistetavalt ja teiseks on nuhkvara ja pahavaraga (sh arvutiviirustega) tehtavad teod karistatavad karistusseadustiku teiste sätete järgi.

Eesti õigusest on puudu arvutiandmete pealtkuulamist kriminaliseeriv karistusnorm. KarS §-de 137 ja 156 järgi arvutiandmete pealtkuulamine karistatav ei ole, sest need sätted eksivad põhiseadusliku määratletuspõhimõtte vastu. Nõustuda ei saa õiguspraktikas omaks võetud KarS § 137 tõlgendusega, et see säte on vaja avada kriminaalmenetluse seadustikus sisalduva jälitustoimingute regulatsiooni abil: kriminaalmenetluse läbiviijale antud volitus teha teatud tegusid ei pruugi kattuda karistusnormi koosseisuga. Seega on Eesti õigusesse vaja lisada piisavalt määratletud privaatsuse rikkumise eest kaitset pakkuvad karistussätted (sh arvutiandmete pealtkuulamist reguleeriv norm).